

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ТРАНСФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Шипілова М.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Проблематика дослідження середовища, в якому формуються та закріплюються певні норми поведінки, в тому числі економічної, актуалізується, коли спеціалісти намагаються зрозуміти причини числених «провалів» в досягненні соціально-економічного прогресу.

В даній роботі ми пропонуємо поглянути на дану актуальну проблематику з точки зору явища соціального капіталу - багатоаспектного феномену, в основі якого лежить специфічний тип поведінки агентів. В результаті його реалізації позитивний соціально-економічний ефект мають не лише безпосередні учасники економічної взаємодії, але і треті особи, і суспільство в цілому.

Аналізуючи фактори, що впливають на формування соціального капіталу трансформаційних економік, ми виокремлюємо: 1) економічну культуру (історично обумовлений ментальний фактор, що сформувався в кожній економічній системі та є важливим інституційним підґрунтям для економічної діяльності); 2) інституціональне середовище (в перехідних суспільствах воно обумовлене системними трансформаціями, сповненими протиріччями та взаємопроникненням окремих властивостей двох штучно створюваних систем).

Вважаємо необхідним акцентувати на особливостях, притаманних трансформаційним суспільствам, накладених на ментальний фактор. Якщо в командній системі ідеологія доміанти суспільних інтересів над індивідуальними протирічила природі «економічної людини», то з руйнуванням зсередини цієї штучно створеної моделі під час ринкового трансформування відбувся перехід до домінування індивідуальних інтересів. Але той факт, що окремі верстви населення використовують для досягнення власних індивідуальних інтересів атавізми адміністративної системи, що втручаються та порушують конкурентні основи ринкової економіки, протирічить формуванню такого типу поведінки, який підвищує індивідуальну та суспільну ефективність.

На наш погляд, у вирішенні внутрішніх проблем ефективної трансформації має сенс звернути увагу на формування перш за все соціально ефективної поведінки ключових груп економічних агентів через створення відповідних передумов освітнього, законодавчого та ідеологічного характеру.